

Migratie bij Caloptrix Splendens

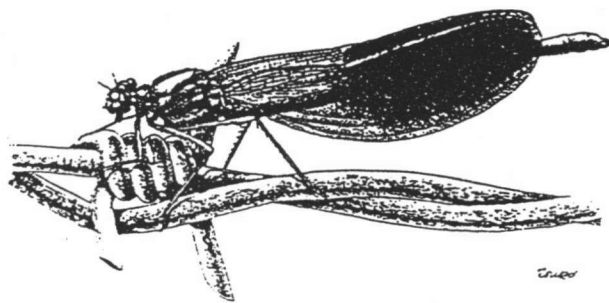
Toen ik een paar jaar terug mijn omgeving serieus op libellen begon te inventariseren ging ik uit mijn dak toen ik een vindplaats ontdekte van *Caloptrix splendens*. De in Nederland toch niet zo algemene juffersoort was nog nooit eerder in mijn directe omgeving waargenomen.

Het bleef echter niet bij deze ene vindplaats want naarmate ik meer gebieden ging bezoeken stroomde de nieuwe vindplaatsen binnen. Ik heb nu tegen de 10 beekellemen ten aan de westkant van de Maas ontdekt waar de soort vliegt. De soort komt dus nog in een redelijk aantal beekellemen in Noord-Limburg voor.

De nieuwe vindplaatsen betreffen beekellemen waar ik de soort helemaal niet zou verwachten. De betreffende beken zijn nou niet echt de geschikste biotopen voor de soort. Ze zijn allemaal gekanaliseerd, het waterpeil wordt kunstmatig op een voor de soort ongunstig niveau gehouden en ze zijn vaak zeer voedselrijk door de eutrofiërende werking van de omliggende weilanden wat een onnatuurlijk hoge visstand tot gevolg heeft (vooral grote soorten als karpers etc.). Daar komt ook nog bij dat de waterkwaliteit niet al te best is en de oevers van de beken al zeer vroeg in het seizoen gemaaid worden waardoor geschikte paar- en uitkijkplaatsen voor de adulte exemplaren verdwijnen. Niet echt geschikte beken voor *Caloptrix splendens*, maar de soort komt echter toch vrij veel voor.

Bij navraag in gemeentearchieven en door oude kaarten te bestuderen ben ik erachter gekomen dat de betreffende beken 50 jaar geleden totaal anders waren, de beken voldeden toen wel aan het biotoop van de soort. De soort zal dus van vroeger uit al in de beken voorkomen.

De soort heeft zich na 1950, toen de beken veranderd werden, in een zeer ongunstig milieu redelijk in stand kunnen houden. Ik heb mannetjes en eiafzettende wijfjes boven kleine zeer heldere slotjes recht op de beken gevonden. Zeer waarschijnlijk zal de soort zich voortplanten in de kleine schone zijslotjes. Dit verschijnsel wordt ook in literatuur vernoemd.

Mannetje *Caloptrix splendens*. Te herkennen aan zijn halfblauwe vleugels.

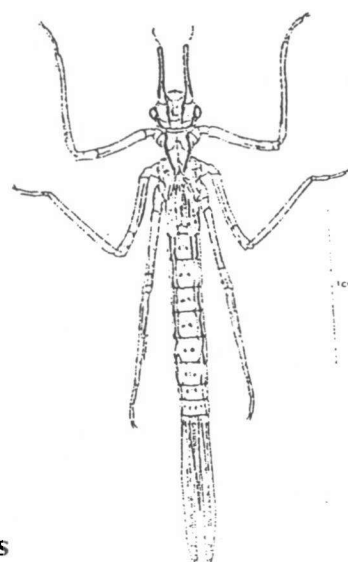
Omdat de beken rare biotopen waren, heb ik ook rare gedragsverschijnselen kunnen waarnemen. Begin juni werden de oevers van een beek gemaaid, juist in de paartijd. In diezelfde tijd was het ook zeer droog waardoor sommige stukken beek droogvielen. Begin juni heb ik toen geen enkele adulte Calopterix meer waargenomen bij die beek. Toen in de weken daarop de vegetatie en het waterpeil zich herstelde kwamen er weer adulte exemplaren terug. Begin juni ben ik toen in het omliggende gebied gaan kijken. Daar vlogen adulte exemplaren Calopterix boven kleine amfibieënpoelen die er een week terug nog niet vlogen. Mannetjes en wijfjes waren aanwezig, de mannetjes verdedigde territoria en ik heb een eiafzettend wijfje waargenomen. Deze exemplaren konden onmogelijk uit de poelen afkomstig zijn omdat de poelen afgelopen winter gegraven waren. Grote delen van de populatie aan de beek waren dus verhuisd naar de omliggende poelen. Ze hadden hun biotoop tijdelijk verlegd. Dit gedrag heb ik bij andere beken niet waargenomen hoewel deze ook gedeeltelijk droogvielen en ook hier poelen langs de beek aanwezig waren. Deze beken beschikten echter over de al eerder genoemde zijslotjes die in de periode niet droogvielen.

Bij de betreffende beek vond dus migratie plaats over wat langere afstanden (tot 1 kilometer). Eind juni toen de beek weer hersteld was en opnieuw bevolkt werd door de adulte beesten kon ik weer eiafzettende wijfjes en territoriumverdedigende mannetjes vaststellen. Bij de poelen was toen geen enkele Calopterix meer te zien.

De soort staat niet bekend als een trekker maar als het biotoop niet meer geschikt is om in te paren gaat de soort op zoek naar betere oorden. Uit literatuur is bekend dat Calopterix splendens wel af en toe verder van een beekelement kan worden gevonden maar dan niet zich voortplantend (Geijskens en van Tol 1983). Het voedselaanbod voor de juffers en de concurrentie van andere soorten was voor en na het maaien gelijk, alleen de paar- en uitkijkplaatsen waren na het maaien verdwenen en het waterpeil was te laag voor de soort. De juffer kan dus tijdelijk nadelige veranderingen in zijn leefbiotoop uit de weg gaan. Er moeten dan wel redelijke poelen en verbindingscorridors in de buurt zijn.

De bovenstaande beschrijving wordt komend seizoen gebruikt om de soort te gaan beschermen. Er worden smalle verbindingsslotjes naar omringende moerassen aangelegd om een tweede leefmilieu beter bereikbaar te maken.

Martijn Dorenbosch
Geysterseweg 25
5807 AT
Oostrum

Larve Calopterix splendens